

ВИБІР ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто теоретичні основи вибору облікової політики на підприємстві відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, і запропоновано альтернативний підхід до її формування.

Аннотация. Рассмотрены теоретические основы выбора учетной политики на предприятии в соответствии с Законом Украины "О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине" и Положениями (стандартами) бухгалтерского учета, и предложен альтернативный подход к ее формированию.

Annotation. The theoretical basis of accounting policy choice at the enterprises are considered in accordance with the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" and the Regulations (Standards) of Accounting, and an alternative approach to its formation is offered.

Ключові слова: облікова політика підприємства, бухгалтерський облік, фінансова звітність.

Основою інформаційного забезпечення управління підприємством є бухгалтерський облік. Кожне підприємство має прийняти правила та методи організації і ведення обліку, за допомогою яких можна отримати найбільш об'єктивну, корисну і своєчасну інформацію про його діяльність з метою внутрішнього управлінського використання. Облікова політика підприємства є тим важливим засобом, завдяки якому існує можливість розумного поєднання державного регулювання і власної ініціативи підприємства в питаннях організації та ведення бухгалтерського обліку.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що створення цілісної системи обліку передбачає активне застосування специфічного елемента регулювання бухгалтерського обліку та звітності – облікової політики підприємства, завдяки цьому внутрішні та зовнішні її користувачі мають уявлення про реальний стан справ на підприємстві.

Питання формування та реалізації облікової політики підприємств знайшли відображення в працях українських вчених: Білухи М. Т., Бутинця Ф. Ф., Кірейцева Г. Г., Лінка В. Г., Пушкара М. С., Сопка В. В., Швеця В. Г. та інших, проте в них немає достатнього відображення критеріїв вибору облікової політики на підприємстві.

Метою статті є відображення критеріїв вибору облікової політики на підприємстві, що передбачає вибір комплексу методичних прийомів, способів та процедур організації та ведення бухгалтерського обліку підприємством.

Облікова політика – це вибрана підприємством, з урахуванням встановлених норм та особливостей, методологія бухгалтерського обліку, яка спрямована на досягнення його цілей і завдань та використовується з метою забезпечення надійності фінансової звітності та якісної системи управління.

За чинним ніні законодавством підприємствам надане право самостійно визначати облікову політику [1].

Підприємство самостійно:

обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них із дотриманням єдиних засад, встановлених Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", та із урахуванням особливостей своєї діяльності й технології обробки облікових даних;

розробляє систему і норми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю за господарськими операціями, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

затверджує правила документообігу й технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку;

може виділяти на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші відокремлені підрозділи, які зобов'язані вести бухгалтерський облік, із подальшим включенням їх показників до фінансової звітності підприємства.

Необхідно також мати на увазі, що облікова політика є складовою частиною фінансової звітності підприємства та повинна відображатися у примітках до фінансових звітів [2].

Отже, саме вона дозволяє поєднати ведення бухгалтерських операцій та складання фінансової звітності. Без такого регламентуючого розпорядчого документа та його додержання бухгалтерський облік не відповідатиме принципу послідовності, а фінансова звітність не буде зрозуміла користувачам. Тож вибір облікової політики на підприємстві є дуже важливим чинником для діяльності підприємства.

На вибір облікової політики підприємства впливають такі фактори:

галузеві особливості або вид діяльності;

організаційно-правова форма;

обсяги виробництва (кількість працюючих);

рівень кваліфікації облікового апарату та забезпеченість його комп'ютерною технікою;

взаємовідносини з податковою системою (які податки сплачує підприємство);

стратегія фінансово-господарської діяльності підприємства [3].

Раніше, до речі, система ведення бухгалтерського обліку в Україні також передбачала створення та

Часи, коли визначення облікової політики на підприємстві обмежувалось комплексом основних (стандартних) параметрів обліку і звітності, механічно переписаних із законодавчих циркулярів (таких, як порядок нарахування зносу основних засобів, порядок звітності підзвітних осіб тощо). Ринкові методи господарювання вимагають досконалих, конкретних і незмінних правил ведення бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві. А встановлення таких правил, в свою чергу, потребує наукового аналітичного підходу, глибоких маркетингових досліджень, зваженої і далекоглядної кадрової політики, поєднання інтелекту та досвіду працівників підприємства [4].

Сучасний ринок поставив перед підприємством нові вимоги, часом досить складні, розв'язання яких потребує ґрунтовних знань економічних процесів (що відбуваються як на самому підприємстві, так і за його межами), чинного законодавства України (особливо щодо обліку і звітності).

Суттєвим моментом для підприємства є співвідношення організаційних завдань та питань, які безпосередньо стосується облікової політики. Дехто вважає, що це різні речі, які потребують окремих рішень (наказів). На думку автора, встановлення облікової політики є складовою частиною організації і ведення обліку та звітності на підприємстві. Це підтверджується тим, що п. 5 Закону про бухгалтерський облік є невід'ємною частиною, логічним продовженням статті 8 Закону, яка так і називається: "Організація бухгалтерського обліку на підприємстві" [1]. Вважаємо, що розв'язувати такі питання потрібно не окремо, а комплексно.

Облікова політика може формуватися на двох рівнях: макрорівень – політика державних органів щодо розвитку обліку в Україні, мікрорівень – політика конкретного підприємства з метою забезпечення надійності фінансової звітності [5].

Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" передбачено застосування такого принципу як постійність [1]. Він означає тривале застосування обраної облікової політики. Її зміна можлива лише у випадках, передбачених п. 9 П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах":

зміна статутних вимог;

зміна вимог органу, який затверджує П(С)БО;

зміни, які забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства [2].

Треба відзначити, що законодавством не визначено кількість наказів (один чи два), на основі яких формується облікова політика і організовується бухгалтерський облік на підприємстві. Тому, на підприємствах можуть видаватися два окремих накази, один з яких встановлює принципи формування облікової політики, а інший – порядок організації бухгалтерського обліку.

Отже, вибір облікової політики є запорукою успіху організованої та ефективної роботи підприємства.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : від 16.07.1999 р. – № 996-XIV. 2. П(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. – № 87. 3. Бундур Т. О. Роль облікової політики підприємства в організації обліку виробництва продукції рослинництва / Т. О. Бундур // Економіка АПК. – № 10. – 2008. – С. 81–84. 4. Костенко О. М. Облікова політика як внутрішньогосподарський інструмент впливу на формування прибутковості підприємства / О. М. Костенко // Економіка та держава. – № 6. – 2009. – С. 71–72. 5. Кучуренко Т. Регламентування облікової політики фінансової звітності / Т. Кучуренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 24–334.